

10

Kirjanpitoaineiston luovuttaminen konkurssipesälle (KonkL 9:3,2 §)

Kysymys:

a)

Ulkopuolinen kirjanpitäjä on laatinut velallisen kirjanpidon ja sillä on tähän työhön perustuva saatava velalliselta. Kirjanpitoalan yleisten sopimusehtojen mukaan kirjanpitäjällä on oikeus pitää hallussaan laatimansa aineistot, kunnes kaikki kirjanpitäjän asiakkaalta olevat saatavat on maksettu. Onko kirjanpitäjän luovutettava laatimansa kirjanpito ja velallisen tositteet konkurssipesälle korvauksetta?

b)

Kirjanpitoaineisto on sähköisessä muodossa palveluntuottajan hallussa. Palveluntuottaja säilyttää kirjanpitoaineistoa ja velallisella tai tämän kirjanpitäjällä on mahdollisuus laatia velallisen kirjanpito palveluntuottajan tietovälineitä käyttäen. Palveluntuottaja ei itse laadi kirjanpitoa. Palveluntuottajalla on sopimussuhteeseen perustuva saatava velalliselta. Onko palveluntuottajan luovutettava hallussaan oleva kirjanpitoaineisto konkurssipesälle korvauksetta?

Vastaus:

a)

Kirjanpitolain 2 luvun säännösten mukaan kirjanpitoaineisto käsittää mm. kirjanpitokirjat ja tositteet. KonkL 5 luvun 4 §:n mukaan velallisen liiketoiminnan kirjanpitoaineisto kuuluu konkurssipesään. Hallituksen esityksen HE 26/2003 perustelujen mukaan (s. 74) merkitystä ei ole sillä, kenen hallussa aineisto on. KonkL 9 luvun 3 § 2 momentin mukaan kirjanpitoaineisto on luovutettava konkurssipesälle. Hallituksen esityksessä (s. 104) on mainittu, että myös sähköisessä muodossa oleva kirjanpitoaineisto on luovutettava konkurssipesälle. Tämä viittaa siihen aineistoon, jonka kirjanpitäjä on velalliselta saamastaan aineistosta laatinut.

Hallituksen esityksen mukaan (s.104) kirjanpitoaineisto on luovutettava korvauksetta. Konkurssipesän on korvattava vain aineiston toimittamisesta ja tulostamisesta aiheutuvat kustannukset. Kirjanpitäjä voi valvoa saatavansa konkurssissa. Jos kirjanpityö on tehty viimeisten kahden kuukauden aikana ennen konkurssia, kirjanpitäjällä on oikeus saada suoritus saatavalleen KonkL 16 luvun 2 § 2 momentin nojalla konkurssipesältä.

KonkL 9 luvun 3 § 2 momentin säännös on pakottava eikä siitä voida sopimuksin poiketa.

Edellä mainitun perusteella kirjanpitäjän on luovutettava laatimansa aineisto ja velallisen tositteet konkurssipesälle, vaikka sen saatavaa ei makseta. Jos kirjanpitäjä ei luovuta kirjanpitoaineistoa vapaaehtoisesti, konkurssipesä voi nostaa kirjanpitäjää vastaan kanteen, jossa vaatii luovutusvelvollisuuden vahvistettavaksi ja aineiston luovutettavaksi. Tällöin kirjanpitäjän maksettavaksi saattaa tulla konkurssipesän oikeudenkäyntikulut.

b)

Kohdassa a) mainituilla perusteilla myös palveluntuottaja on velvollinen luovuttamaan konkurssipesälle hallussaan pitämänsä, sähköisessä muodossa olevan velallisen kirjanpitoaineiston. Konkurssipesän on maksettava vain aineiston kopioimisesta tai käsittelemisestä tietovälineillä palveluntuottajan normaalin veloitusperusteen mukainen korvaus. Palveluntuottajalla ei ole konkurssin alettua oikeutta purkaa velallisen kanssa tehtyä palvelusopimusta velallisen maksuviivästyksen perusteella, jos konkurssipesä ilmoittaa KonkL 3 luvun 8 §:n nojalla sitoutuvansa sopimukseen ja asettaa tarvittaessa vakuuden omien sopimusvelvoitteidensa täyttämiseksi.

Jos palvelu on suljettu ennen konkurssin alkamista ja konkurssipesä haluaa ottaa palvelun käyttöönsä, konkurssipesän on lisäksi maksettava normaalin veloitusperusteen mukainen korvaus palvelun uudelleen avaamisesta.